

Jyväskylän seudun tieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen yhteistoimintasopimuksen arviointi, vuosi 2024

Aika: Maanantai 14.4.2025 klo 8:15 – 9:00

Paikka: Rakentajatalo

Paikalla: Matti Mäkinen, kunnanjohtaja, Hankasalmi
Tapani Hämäläinen, talousjohtaja, Äänekoski
Arto Kummala, kunnanjohtaja, Petäjävesi
Janne Laiho, tekninen johtaja, Laukaa
Touko Aalto, kunnanjohtaja, Toivakka
Jukka Koivisto, sivistysjohtaja, Muurame
Kari Ström, palvelupäällikkö, Jyväskylä
Ari Tuovinen, joukkoliikenneinsinööri, Jyväskylä
Toni Tamminiemi, järjestelmäasiantuntija, Jyväskylä
Kristiina Pentikäinen, palveluasiantuntija, Jyväskylä

1. Sopimuksen sopijapuolet ja tarkoitus

Jyväskylän seudun tieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen toimivalta-alue laajeni vuonna 2024, kun siihen liittyivät Hankasalmen, Petäjäveden ja Toivakan kunnat sekä Äänekosken kaupunki. Siten sopimuksen osapuolia vuodesta 2024 alkaen ovat Jyväskylän ja Äänekosken kaupungit sekä Hankasalmen, Laukaan, Muuramen, Petäjäveden ja Toivakan kunnat.

Sopimus koskee joukkoliikennettä (julkista henkilöliikennettä), joka on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1370/2007 rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista (PSA) määriteltä yleistä taloudellista etua koskevaksi henkilöliikennepalveluksi, jota tarjotaan yleisölle yhtäjaksoisesti ja ketään syrjimättä.

Sopimuksella sovitaan liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) mukaisesti tieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtävistä sopijakuntien alueella sekä muista kuntien yhteisistä joukkoliikenteen tehtävistä.

Sopijakunnat hoitavat edellä esitettyt tehtävät kuntalain (410/2015) 51 §:n mukaisesti. Tehtävistä huolehtimaan on Jyväskylän kaupungin organisaatioon sopimuksen mukaisesti perustettu seudullinen joukkoliikennelautakunta.

2. Yhteistoiminnan tavoitteet ja yleiset periaatteet

Yhteistoiminnan tavoitteena on tehdä kuntarajat ylittävää yhteistyötä, jossa seudun joukkoliikennepalveluita järjestetään liikennepalvelulain mukaisesti. Palveluita kehitetään ja koordinoidaan siten, että palvelutaso paranee ja

joukkoliikenteen houkuttelevuus lisääntyy. Palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti.

Seudun tieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen toimivalta-alueelle määritellään yhteiset joukkoliikenteen palvelutasotavoitteet ja suunnitellaan tavoitteita vastaavat joukkoliikennepalvelut. Suunnittelussa otetaan huomioon kuntien yhteistyölle asettamat lähtökohdat ja tavoitteet. Toimivalta-alueen joukkoliikenne kilpailutetaan niin, että saavutetaan kunnille edullisin lopputulos ja erikokoisilla linja-autoyrityksillä on mahdollisuus menestyä tarjouskilpailuissa.

Yhteistoiminnassa myös:

- huolehditaan sopijakuntien edunvalvonnasta asioissa, jotka koskevat valtion joukkoliikenteelle osoittamaa rahoitusta ja valtion ostoliikennettä
- suunnitellaan yhdessä muiden tieliikenteen toimivaltaisten viranomaisten kanssa seudun joukkoliikennepalveluiden yhteensovittamista laajempaan joukkoliikennejärjestelmään.
- koordinoidaan sopijakuntien eri toimialojen järjestämiä henkilökuljetuksia seudullisen joukkoliikenteen kanssa

Toteutuminen

- Waltti-lippu- ja maksujärjestelmä otettu käyttöön 3.6.2024. Samalla on laajennettu myös Linkki-joukkoliikenteen vyöhykejärjestelmä koko toimivalta-alueen kattavaksi.
- Hankasalmen ja Äänekosken suuntien liikenne kilpailutettiin keväällä 2024 ja uusien sopimuksien mukainen liikenne käynnistyi 3.6.2024. Sopimusten mukainen liikenne toteutettiin aiemman liikennetarjonnan mukaisesti, autokierrot huomioiden. Samassa yhteydessä myös Äänekosken kaupungin sisäinen liikenne siirtyi kilpailutetun liikenteen piiriin.
- Kilpailutusten kohdemäärittelyissä mahdollistettiin myös pienempien yritysten tarjouskilpailuihin osallistuminen.
- Joukkoliikenteen valtionavustukset haettiin MAL-sopimuksen kirjausten mukaisesti (Traficom järjesti haun vasta vuoden 2025 puolella)
- Liikennetarjonnan yhteistyötä tehtiin myös Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa mm. sopimalla Waltin lipputuotteiden kelpoisuudesta ELY-liikenteessä, jota liikennöidään Jyväskylän seudun toimivalta-alueella.
- Joukkoliikenteen yhteiset, koko laajentunutta toimivalta-aluetta koskevat palvelutasotavoitteet määritellään Linkki Tulevaisuuteen -kehittämishajelman päivityksen yhteydessä vuoden 2026 aikana.

3. Uudelleen järjestettävät tehtävät

Uudelleenjärjestely koskee liikennepalvelulain mukaisesti seudullisen tieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtäviä. Jyväskylän seudun joukkoliikennelauta-kunta toimii tieliikenteen toimivaltaisena viranomaisena sopijakuntien alueella.

Sopijakuntien joukkoliikenteen asiantuntijapalvelut, kuten joukkoliikennepalvelujen suunnittelun ja hankinnan, hoitaa Jyväskylän joukkoliikenteen palveluyksikkö.

Toteutuminen

- Jyväskylän kaupungin organisaatioon on perustettu seudullinen joukkoliikennelautakunta, joka aloitti toimintansa vuoden 2024 alusta
- Joukkoliikennepalvelujen suunnittelusta ja hankinnasta on vastannut joukkoliikenteen palveluyksikkö. Suunnittelua on tehty yhteistyössä kuntien kanssa

4. Yhteiset toimet

Joukkoliikenteestä vastaavaan, seudulliseen toimielimeen (virallinen nimi tieliikenteen toimivaltainen viranomainen) kuuluu 13 jäsentä, joista 7 on Jyväskylästä ja 1 kustakin toimivalta-alueen kunnasta. Jokaisella jäsenellä on myös henkilökohtainen varajäsen.

Joukkoliikennelautakunnassa esittelijänä toimii joukkoliikennepalvelujen järjestämisestä vastaava Jyväskylän kaupungin viranhaltija.

Läsnäolo- ja puheoikeus lautakunnan kokouksissa on Jyväskylän kaupunginhallituksen edustajilla, sopimuskuntien kunnan- tai kaupunginjohtajilla sekä teknisen toimen johtajilla tai vastaavilla viranhaltijoilla.

Jyväskylän seudun joukkoliikennelautakunta 1.1.2024–31.12.2024

(Jäsenet ja varajäsenet joulukuun 2024 tietojen mukaisesti)

Jäsen	Varajäsen	Kunta
Laaksonen Petri pj.	Laurila Sirkku	Jyväskylä
Kratochvil Joakim vpj.	Lindberg Veijo	Jyväskylä
Kaihlaneni Jamaica	Vimpari Juha	Jyväskylä
Kosonen Jouni	Karjalainen Mikael	Jyväskylä
Maasola Jussi	Piirainen Lauri	Jyväskylä
Riivali Jenny	Kontio Tiina	Jyväskylä
Saraste Karoliina	Saastamoinen Riikka	Jyväskylä
Pöyhönen Esko	Siikki Katariina	Hankasalmi
Nieminen Kirsi	Ojala Martti	Laukaa
Lindqvist Luka	Teea Kortetmäki	Muurame
Vanhatalo Outi	Malila Jere	Petäjävesi
Parviainen Kari	Heikura Rauni	Toivakka
Liimatainen Tiina	Pulli Timo	Äänekoski

Joukkoliikennelautakunnalla oli vuonna 2024 seitsemän kokousta ja kaksi iltakoulua.

Jyväskylän seudun joukkoliikennetyöryhmä

Työryhmä on vastannut kuntien välisen yhteistyön kehittämisestä ja joukkoliikennelautakunnassa käsiteltävien asioiden valmistelusta. Työryhmään on kuulunut 10 jäsentä, joista Jyväskylästä neljä ja muista toimivalta-alueen kunnista yksi per kunta. Työryhmä kokoontui vuonna 2024 kahdeksan kertaa.

Joukkoliikenteen palveluyksikkö

Joukkoliikenteen palveluyksikkö toimii Jyväskylän kaupungin kaupunkirakenteen toimialan kaupunkisuunnittelun palvelualueella. Ryhmän tehtäviin kuuluu joukkoliikennelautakunnan asioiden valmistelu ja toimeenpano sekä asiantuntijapalveluiden tuottaminen Jyväskylän seudun joukkoliikennetyöryhmän tuella.

Ryhmässä on 8 työntekijää (joukkoliikenneinsinööri, järjestelmäasiantuntija, koulukuljetusten suunnittelija, kolme joukkoliikennesuunnittelijaa, palveluasiantuntija ja palvelusuunnittelija). Työntekijöiden tehtävät ja vastuualueet ilmenevät erillisestä porukkasopimuksesta. Palveluyksikön esimiehenä ja vastuuhenkilönä toimii palvelupäällikkö Kari Ström.

5. Talous ja kustannusten jako

Yhteistoimintasopimuksessa kustannusjaosta on sovittu yleisellä tasolla, mutta enimmäkseen liikenteestä aiheutuneiden kustannusten jaosta päätettiin erikseen joukkoliikennelautakunnan 31.10.2024 kokouksessa.

Joukkoliikennelautakunnan ja joukkoliikenteen palveluyksikön toiminnan kustannuksista henkilökuljetusryhmän palkat ja hallinnolliset kustannukset (sisältää myös ICT-kustannukset) on jaettu yhteistoimintasopimuksen mukaisesti, kuntien asukaslukujen suhteessa.

Lautakunnan ja palveluyksikön kustannusjako on myös tehty kuntien asukaslukujen suhteessa. Kustannusjakoa tehtäessä vuoden 2024 asukasluku ei ollut vielä tiedossa, joten kustannusjako tehtiin vuoden 2023 tietojen perusteella seuraavasti:

	Asukkaita	Osuus
- Jyväskylä	147 746	71,88 %
- Laukaa	18 762	9,13 %
- Äänekoski	17 971	8,74 %
- Muurame	10 551	5,13 %
- Hankasalmi	4 549	2,21 %
- Petäjävesi	3 596	1,75 %
- Toivakka	2 368	1,15 %
	yht. 205 543	

Jyväskylän, Laukaan, Muuramen ja Toivakan PSA-liikenteen kustannusjako

Liikenne on järjestetty bruttoliiikenteenä, jossa viranomaisen saa liikenteestä kertyvät asiakastulot, ja liikennöitsijälle maksetaan kilpailutuksen tarjousten mukainen sopimuskorvaus. Kohteissa 1–3 uusien sopimusten mukainen liikenne käynnistyi 3.6.2024. Kohteissa 5 ja 6 voimassa olivat vielä vanhat sopimukset. Kuntakohtaiset kustannukset on jaettu kuntalaisten tekemien matkojen ja matkan pituuden suhteessa.

Bruttoliiikenteen kuntakohtaiset osuudet:

- Jyväskylä	89,38 %
- Laukaa	6,50 %
- Muurame	4,12 %

Toivakan osuus on laskettu aikaisemman ELY-sopimuksen mukaisesti siten, että ELY:n aiemmin maksama osuus otettiin huomioon valtionavustuksena. Siitä vähennettiin Toivakan suunnan liikenteen kustannukset. Loppuosa jaettiin Jyväskylän ja Toivakan kesken aiemmin käytössä olleen kilometripohjaisen jakoperusteen mukaisesti. Jyväskylän osuudeksi tuli siten 64,35 % ja Toivakan osuudeksi 35,35 %.

Jyväskylän, Laukaan, Muuramen ja Toivakan PSA-liikenteen matkamäärä vuonna 2024 oli 9,22 miljoonaa, eli matkoja tehtiin 5 % enemmän kuin vuonna 2023.

Joukkoliikenteen keskimääräiset kilometrikustannukset laskivat vuositasolla noin 7,6 %, mikä johtui uusien sopimusten mukaisten suorittehintojen laskusta.

Äänekosken suunnan liikenne

Alkuvuoden osalta kustannukset jakautuivat ELY:n 2.6.2024 saakka voimassa olleen sopimuksen mukaisesti.

Loppuvuoden 3.6.–31.12.2024 kustannukset on jaettu vähentämällä liikenteen kustannuksista asiakastulot ja laskuttamalla Äänekosken osuus valtionavustuksista sekä loppuosa kustannuksista Äänekoskelta.

Hankasalmen suunnan liikenne

Alkuvuoden osalta kustannukset jakautuivat ELY:n 2.6.2024 saakka voimassa olleen sopimuksen mukaisesti.

Loppuvuoden 3.6.–31.12.2024 kustannukset on jaettu vähentämällä liikenteen kustannuksista vähennetty asiakastulot ja laskuttamalla Hankasalmen osuus valtionavustuksista sekä loppuosa kustannuksista siten, että Hankasalmi on maksanut jäännöskustannuksista 23,7 % ja Jyväskylä 76,3 %.

ELY:n KOS-sopimus- ja markkinaehtoiseen liikenteeseen maksetut nousukorvaukset

Jyväskylän seudun joukkoliikennelautakunnan 31.10.2024 tekemän päätöksen mukaisesti ELY:n KOS-liikenteeseen ja markkinaehtoiseen liikenteeseen maksetut nousu- ja sopimuskorvaukset jaetaan kuntien asukasluvun perusteella. Tästä poikkeuksena on Keuruun suunta, jonka nousukorvaukset jaetaan Jyväskylän (2/3) ja Petäjäveden (1/3) kesken.

Joukkoliikenteen valtionavustukset

Joukkoliikenteen valtionavustukset hakee Jyväskylän kaupunki keskitetysti. Vuoden 2024 valtionavustuksia koskeva haku avattiin vasta maaliskuussa 2025, joten valtionavustusten osuus tilinpäätöksessä ja kuntakohtaisissa osuuksissa on laskettu MAL-sopimuksen kirjausten mukaisesti.

Yhteensä seudulliseen joukkoliikenteeseen saadaan valtionavustuksia 2,05 miljoonaa euroa, josta 800 000 euroa on ns. uusien kuntien liikenteeseen

kohdistettavaa valtionavustusta. Lisäksi valtionavustuksesta 170 000 euroa ohjautuu Jyväskylän ja Laukaan palveluliikenteisiin.

Jyväskylän seudun joukkoliikenteen valtionavustusten jako:

- Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Toivakka	1 180 800 €
- Hankasalmi	292 000 €
- Äänekoski	407 200 €
- Jyväskylän ja Laukaan palveluliikenteet	170 000 €
yhteensä	2 050 000 €

Kuntaosuuksien laskutus toteutettiin kolmessa erässä. Ensimmäinen laskutuserä koski ajanjaksoa 1–5/ 2024, toinen erä 6–9/ 2024 ja viimeinen 10–12/ 2024.

Seudullisen toiminnan kustannukset kuntakohtaisesti:

- Jyväskylän kaupunki	8 426 681 €
- Laukaan kunta	707 809 €
- Muuramen kunta	432 357 €
- Äänekosken kaupunki	388 617 €
- Toivakan kunta	137 554 €
- Hankasalmen kunta	67 624 €
- Petäjäveden kunta	35 054 €
yhteensä	10 195 696 €

Joukkoliikenteen yhteistoimintasopimuksen mukaan talousarvion valmistelussa tulevan vuoden alustava talousarvio toimitetaan jäsenkunnille vuosittain 30.9. mennessä. Näin sopijakunnilla on mahdollisuus esityksen tekemiseen yhteistoiminnan tavoitteista ja rahoituksesta. Hyväksytty talousarvio toimitetaan jäsenkunnille vuosittain 15.1. mennessä.

Seudullisen joukkoliikenteen vuoden 2025 talousarvion valmistelu tehtiin yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Talousarviota käsiteltiin joukkoliikennelausunkunnassa 5.9.2024. Tämän jälkeen joukkoliikenteen talousarvio käsiteltiin osana Jyväskylän kaupungin talousarviota Jyväskylän kaupunginhallituksessa 14.11. ja 18.11. sekä Jyväskylän kaupunginvaltuustossa 25.11.2024.

Joukkoliikennelausunkunnan käsittelyn jälkeen talousarvio lähetettiin kuntiin kuntakohtaisten talousarviovalmistelujen pohjaksi. Talousarvioehdotukseen on yhteisten kustannusten lisäksi kirjattu myös mahdolliset kuntien omat rahoitusosuudet.

6. Neuvottelu- ja lausuntomenettelyt sekä sopimuksen seuranta

Neuvottelumenettelyissä on toimittu yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Palvelutasomäärittelyä ei ole tehty, mutta se toteutetaan osana Linkki tulevaisuuteen -kehittämishjelman päivitystä, joka tehdään vuoden 2026 aikana.

Joukkoliikenteen tarjontaa ja mahdollisia kuntien kustannuksiin vaikuttavia muutoksia on käyty läpi kuntien kanssa.

Jyväskylän seudun joukkoliikennetyöryhmän yhteistyö on koettu toimivaksi ja ryhmä on myös valmistelijoille tärkeä linkki kuntiin.

7. Sopimuksen voimaantulo, irtisanominen ja muutokset

Yhteistoimintasopimus on tullut voimaan 1.1.2024 ja voimassa toistaiseksi.

Yhteistoimintasopimuksen sisältöön on tehty taloutta sekä kustannusten jakoa koskevia päivityksiä ja tarkennuksia Jyväskylän seudun joukkoliikenne-lautakunnan kokouksessa 31.10.2024.

Päivitykset ja tarkennukset koskevat seudullisen toiminnan liikenteen kustannusjakoa, joka sopimuksessa on kirjattu siten, että kustannukset jaetaan kuntakohtaisen matkustuksen (lipputulojen) suhteessa.

Yhteistoimintasopimuksen mukaisesti joukkoliikennelautakunta voi tarkentaa kustannusten jakoperusteita ottaen huomioon käytettävissä olevan matkustusdatan.

Seudullisen joukkoliikennelautakunnan 31.10.2024 päätöksen mukaisesti vuosina 2024–2027 liikenteen kustannukset jaetaan aikaisemman käytännön mukaisesti siten, että;

- Jyväskylä, Laukaa, Muurame ja Toivakka jakavat kustannukset paikallisliikenteen (oma kustannuspaikka) osalta.
- Äänekosken ja Hankasalmen suuntien 3.6.2024 alkaneen liikenteen kustannukset jaetaan aikaisemmin Keski-Suomen ELY-keskuksen käyttämän jakoperusteen mukaisesti.
- Muuhun liikenteeseen (ELY:n KOS-liikenne ja markkinaehtoinen liikenne) maksetut nousu- ja sopimuskorvaukset jaetaan kuntien asukasluvun perusteella, paitsi Keuruun suunta, jossa nousukorvaukset jaetaan Jyväskylän (2/3) ja Petäjäveden (1/3) kesken.

8. Erimielisyyksien ratkaiseminen

Yhteistoimintasopimuksen erimielisyydet pyritään ratkaisemaan ensisijaisesti keskinäisin neuvotteluin. Tarvittaessa neuvottelujen pohjaksi pyydetään Suomen Kuntaliiton asiantuntijalausunto. Jos ratkaisua ei näin synny, erimielisyydet ratkaistaan Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa, mikäli kyseessä on hallintoriita-asia, tai Keski-Suomen käräjäoikeudessa, jos kyseessä on riita-asia.

Vuonna 2024 yhteistoimintasopimuksen vastuista ja velvoitteista ei ollut erimielisyyksiä.

Muistion laati
Ari Tuovinen